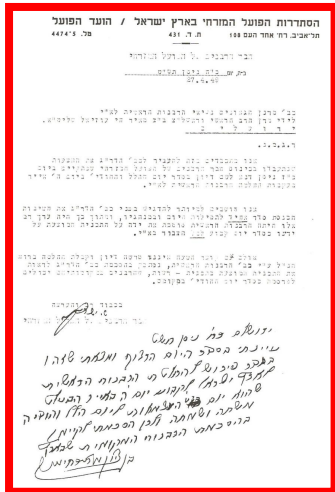

גאון בתורה ובמידות

הרב שאול ישראלי זצ"ל

יחסו להקמת המדינה ויום העצמאות

תרט"ט - תשנ"ה

נאום בכפר הרא"ה לאחר ההכרזה על הקמת המדינה, ה' אייר תש"ח

ולא אמרו העוברים ברכת ה' עליכם

(תש"ח)

(אמרתי לאחר תפילת ליל שבת ביום ששי, ה' אייר תש"ח, לאחר שהוכרז על הקמת המדינה).

בשעה הגדולה הזאת אשר זכינו לה לאחר דורי דורות של כמיהה ושל צפיה אמרנו את פרקי התהלים במ נוכל למצא ביטוי נאמן לרחש הלב שלנו ברגעים אלה: ["שיר המעלות רבות צררוני מנעורי יאמר נא ישראל..."] (קכ"ט, א')

"ולא אמרו העוברים ברכת ה' עליכם, ברכנו אתכם בשם ה'" (שם ח').

וכדרשת חז"ל: "ולא אמרו העוברים, אלו אומות העולם שהם עוברים מן העולם, שלא אמרו לישראל - 'ברכת ה' עליכם'. וישראל אומרים - 'ברכנו אתכם בשם ה'". לא דייכם שכל הטובות והנחמות הבאות עליכם בזכותנו ואין אתם אומרים לנו בואו וטלו לכם מן הברכות הללו, אלא שאתם מגללים עלינו את הפייסים וזמיות וגולגוליות... סוף שאתם פורעים" (ש"ט ט).

תמימות היתה בנו, באותה שעה בה שמענו על ההכרזה בליל מוצש"ק ט"ז כסלו, תמימות יתרה באמונה באומות העולם.

חשבנו, כי הנה הנה נתעורר מצפוננו של עולם, והנה גם הם הכירו כי צריכים הם סוף סוף להחזיר לנו את הגזילה, להשיבנו אל נחלתנו.

חשבנו, כי אכן נוקפם לבם על כל אשר עוללו לנו במשך דורי דורות של שעבוד וגולה.

חשבנו, כי באמת מתביישים הם באשר עשו לנו חבריהם באחרונה בהשדמת קהלות ישראל ששת מליונות קדושים.

והנה נתברר לנו כי טעינו. לא זכו הם לכפר במקצת את העול הגדול אשר עשו, ובכך לקנות להם את זכות הקיום. לא אמרו "ברכת ה' עליכם", לא ליותר אותנו ברכתם ביום הגדול הזה לנו. ואנחנו, אשר תמיד ומעולם ברכנו אותם בשם ה', ואנחנו, אשר כל ניצוץ של תרבות, וכל קנין של הכרה אנושית מאתנו ירשו, מאתנו השיגו, אשר כל ברכת ה' אשר אצלם משלנו הוא, לא זכינו לתגמול זה.

אנו זוכים לברכה אלוהית, ואנו זוכים לברכה אלוהית, ואנו זוכים לברכה אלוהית... (The text continues with handwritten notes in Hebrew, including phrases like 'אנו זוכים לברכה אלוהית', 'אנו זוכים לברכה אלוהית', and 'אנו זוכים לברכה אלוהית').

אנו זוכים לברכה אלוהית, ואנו זוכים לברכה אלוהית, ואנו זוכים לברכה אלוהית... (The text continues with handwritten notes in Hebrew, including phrases like 'אנו זוכים לברכה אלוהית', 'אנו זוכים לברכה אלוהית', and 'אנו זוכים לברכה אלוהית').

החלטת הרבנות הראשית על יום העצמאות, תש"ט

ההחלטה הראשונה של הרבנות הראשית - אין נוסח תפילה מיוחד!

- בישיבה דחופה של מועצת הרבנות הראשית ב"ח בניסן (חזה"מ פסח) הוחלט:**
- א. אין אומרים "תחנון" ביום זה.**
 - ב. בתפילת שחרית אומרים הלל ללא ברכה.**
 - ג. עורכים אזכרה לחללי מלחמת השחרור ו"מי שברך" למדינה.**
 - ד. מרבים בסעודה וזימרה.**
 - ה. נותנים מתנות לאביונים.**
- כאשר ירושלים העתיקה תחזור לריבונות ישראל, תדון הרבנות הראשית האם יש לבטל ביום זה את מנהגי האבלות בימי הספירה.**

"...עיינתי בסדר היום הרצוף ומצאתי שהוא בגדר פירוט להחלטת הרבנות הראשית לארץ-ישראל...לכן הסכמתי לקיימו בהסכמת הרבנות המקומית שבארץ."

הראשון לציון, הרב עוזיאל, אישר את נוסח התפילה החגיגי (המקובל היום) עם כמה שינויים - אז מי הציע אותו??

תפילה והורייה ביום העצמאות

יום בונב לעמוד וכו' (הפסרת אחרון של ססח במריל)
 ברכת הנותן הסועה לנשיא ולי ממשלה מי שברך לנשיא הרבנות הראשית בא"י ולכל גוולי התורה ב" כל אחר ואחר.
 דרשת הרב עריכת יונברג לחללי השואה בגוי לה ולגיבורי ישראל שנפלו חלל ב" מלחמה על עצמאותנו. במיוחד להזכיר את קודשי עציון שנפלו יום לפני הכרות העצמאות. אב הרחמים אשרי ובא לציון.
 אחרי התפילה סידת. אני מאמין בכיאת המשות וכו'.
 פגנות בצווה חגיגות כניל בער בית.
 ה ע ר ה :
 הסדר של התפילות והברכות אינו מעב. והרשות בידי הרב מרא דאתרא להקים או לאחזק לפי צורך המ קום.
 אפשר כמובן להוסיף ממנהגות ופי סוקי מקראות שנהגו בהם ישראל קי ציבור בימי שמחה כגון: הקפות ב" ספר תורה מסביב לבימה. בפסוקי דומיה: מרקי למנצח וכו'. (כמו ב" זושענא רבא).
 ורד"מ ל"ח ניסן תש"ט
 עיינתי בסדר היום הרצוף ומצאתי שהוא בגדר פירוט להחלטת הרבנות הראשית לארץ ישראל לקבוע יום ה' באייר הבעלים שהוא יום ה' עצמאות להם הלל והודיה משתה ושמחה ולכן הסכמתי לקיימו בהסכמת הרבנות המקומית שבארץ.
 בן ציון מאיר חי עוזיאל
 ראשון לציון רב ראשי לארץ ישראל
 אסיפת התייחדות עם ניבירו ניש עציון
 במלאת שנה לנספלת הגוש מטעם הוועד הסודל של הפועל המזרחי תת קיים ביום הקטן ג' אייר תש"ט (2.5.1949). בשעה 8.30 בערב. באו למ. אהל שם (נלפטר 10 ת"א. בהש תהמות: נציגי המספלה הצבא. הרבנות וחברי הנוש שהשתתפו במער בה.
 ישיבת המזכירות הארצית של ארגון הפועלות של הפועל המזרחי
 ביום ראשון. בבית החלוצות בניבולה רח' רא"ל 105. לחלילי ב"ס בבוקר

הצפה, ל' ניסן ו-ב' אייר תש"ט

הצעה לסדר תפילה חגיגי שנוסח ביוזמת הרב ישראלי עם ההערות של הרב עוזיאל, תש"ט

הסתדרות הפועל המזרחי בארץ ישראל / הועד הפועל

מל. 4474'5

ח.ד. 431

תל"אביב, רח' אחד העם 108

הבר הרבנים י"ל הועד המזרחי

בית יום כ"ח ניסן תש"ט
27.4.49

כפ' סנין הגאונים בניאי הרבנות הראשית לא"י
לידי מרן הרב הראשי ורמטל"צ ב"מ מאיר הי עוזיאל שליט"א.

ד.ג.ב.ג.

אנו כהמכבדים בזה להעביר לכפ' הדר"ג את התפילות
שכתבנו בכינוס חבר הרבנים של הפועל המזרחי שנתקיימו ביום
כ"ז ניסן תש"ט לטעם דיון בסדר יום ההלל וההודיה ביום ה' אייר
במסגרת ההלכות הרבניות הראשית לא"י.

אנו חושבים לסייג ולתקן להודיש בפני כפ' הדר"ג את השינוי
הכנסת סדר תפילה להפילות היום ובמנהגיו, ושתוך כך היה ערך רב
אלו היתה הרבנות הראשית פורמת את ידה על התכנית המוצעת על
ידינו כסדר יום קבוע בפני הצבור בא"י.

אולם אם יועד העניין איננו פורש דיון וקבלה ההלכה ברורה
הני"ל ע"י כפ' הרבנות הראשית, נכתב בהכנסת כפ' הדר"ג לראות
את התכנית המוצעת כהכנית - רלויה, שהרבנים מן קהילותם יכולים
לפרסמה כסדר יום ההודיה במקומם.

בכבוד ובהערצה

הבר הרבנים י"ל הועד המזרחי

יזולאם פרו עין מוט
עיונת הסדר היום הנזקק ומצאתי לזהו
הפעם סיכונס הועד ה' והבנויה הדאטויה
למזכ"ר יליאן לקבוע יום ה' גאוי ורמטל
שהוא יום בני העמלונג ליום הולל ורמטל
משמח ושמחה ולכן הסכמת לקיימ
היום כמח' הבנויה והמקומוה לבר
בן עובד אהבתו

א.סדר תפלת ערבית:

לקראת יום ה' /

מתלבטים בבגדי ~~ה' וכתבנים~~ בבתי הכנסת לתפילת ערבית.

מתחילים בפרקי תהילים, וצדו פסוק בפסוק: ק"ז, צ"ז, צ"ח.

אומרים מתוך פזמון "לכה דודי" את החרוזים: "סקדש מלך וכ"י" "התכודי וכ"י"
"התבדרי וכ"י" "לא תבושי וכ"י" "יספן וסמאל וכ"י", (בהשפעת החרוז ההודי
"לכה דודי").

תפילת ערבית כנעיצה חגיגית. אחרי תקבל - פתיחת הארון. אומרים:
"טעם ישראל" בקול רם שלם פעמים ה' הנג האלוקים.
ה"א"י פ"ק"י כ"י"י, פ"ק"י פ"י, וט תלואו "אחמה וט"י ליום אחמה וט"י

~~ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו כשם שבנינו לאתלתא דגאולה כן נזכה לטעום
קול שופרו של משיח.~~
ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו כשם שבנינו לאתלתא דגאולה כן נזכה לטעום
קול שופרו של משיח.

" תקע בשופר גדול להודתו ושא כס לקבץ גלויותינו וקבצנו יחד
בארבע כנסות הארץ / לארצנו / בדרך מקבץ נדחי עמו ישראל".

(אולי אפשר להכניס כאן ברכת הנס בנוסח ולקטן: ברוך אתה ה' אלוקינו
מלך העולם שעשה לנו נסים בימים ההם ובזמן הזה.)

תקיעת שופר (תקיעה בגאולה כ"י, כ"ג, כ"ד)

ברכת שהיינו, נאמרת ע"י כל הקהל בשם ומלכות. השי"ן מסיים בקול רב
כל הצבור עונה אחריו אמן.

כל הצבור עונה בקול: בטנה הבאה בירושלים הבנויה.

שרים שיר המעלות בשב"ח וכ"י (בנושנה ההימנון).

עלינו. ספירת העומר.

מברכים איש את רעהו לזכות לשמחה הגאולה השלמה.

עושים בלילה סעודה מצוה חגיגית בשירות ותשבחות. בשעת הסעודה מדליקים
נרות.

... .

הי לראשנים ולראשתי ולי לראשית ישראל את ישראל ואת ישראל
לראשית האו יאמרו אלא לראשית בקרע אקטל אנחנו
וארבע בראשית את היום לראשית אנחנו

בי"ה

סדר ההלל וההודי ביום העצמאות

ה' באייר תשי"ט

RT-16
6

"הודו לה" כי טוב כי לעולם חסדו"

ברוך שהיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה לחוג את יום העצמאות הראשון בסלאות שנה לתקומת ישראל ולהקמת מדינתנו.

ביום זה עולה על לבנו זכר הנסים והנפלאות אשר ראו עינינו במסך תקופת הזמן הזה, כשכל כוחות השחרור התגייסו יחד להסדינו ולהחזיר את קיומנו, ורק חסדי ה' אשר לא עזבונו ורחו אשר סעדנו לעמוד בגבורה ובאומץ לב, בעצה ותושיה נגד האויב אשר עלה עלינו פי כמה במספרו, בכשרו ובכלי מלחמתו. בעזרתו הצלהנו להדוף את האויב, להרחיב את גבולנו ולבסס את מדינתנו.

אמנם עדיין אין שמונתנו שלמה. עדיין קטעים שלמים מארץ-ישראל אינם ברשותנו. עדיין בירתנו הנצחית ירושלים עדיין נתונה בשבי. אולם נקוה שחסי ה' ילווה אותנו גם בעתיד, ומפאתלחא דגאולה נגיע בעז"ה לגאולה שלמה בעגלא ובזמן קריב.

"יודו לה" חסדו ונפלאותיו לבני אדם". ובהגיענו ליום העצמאות הראשון של מדינת ישראל תפרוץ מסרב לבנו ברכת הודי' לסיימת בחצרות קדשו בתל מדי-הפעם שלנו על כל אשר נמלנו, ברגסי אושר נודה לו על סבחר בנו להיות הראשונים לציון אשר "הסה ראו מעסי ה' וגבורותיו".

בסלואים להחלסת הרבנות הראשית לא"י אשר קבעה את יום ה' באייר זה כיום ההלל והודי', נתן בזה סדר יום כלא סנקבע באסיפה של חנר-הרבנים של הפועל המזרחי ביום כ"ז בניסן דנא ונתאשר ע"י כב' מרן הרב הראשי לארץ ישראל וראש"צ רב"צמאיר הי עוזיאל ס"סי"א "בגדר פרוס להחלסת הרבנות הראשית לא"י", למיותר להדגיש עד כמה חשוב לקיים באופן אחיד את נורת התפילה וההודי'.

והי רצון סיום זה יספס לנו למנוף רוחני והתעוררות לשיבה שלמה לתורת ישראל ולאלוקיו ועינינו תחזינה את ספסטי ה' אמת סולסיים במדינתנו ורוח ה' ונעפו חופפים עלינו בכל מעשינו.

לאלתר לגאולה שלמה!

חבר הרבנים של הפועל המזרחי
בארץ-ישראל

ארכיון הציונות הדתית, אוניברסיטת בר-אילן. פ"מ 644

ב. סדר תפילת שחרית:

בבתי הכנסת יורכים רק מנין אחד, בשעה הקבועה לתפילה בסבתות וימים טובים.

אחרי שמונה-עשרה אומרים הלל השלם (בלי ברכות) סדנאים ס"ה

ברכת "הנחת תשובה" לנשיא ולממשלה. "מי שברך" לנשיאי הרבנות הראשית לא"י ולכל גדולי התורה בכל אתר ואתר.

דרשת הרב.

עריכת "יזכור" לגבורי ישראל שגפלו הלל במלחמה על עצמאותנו במיוחד להזכיר את קדושי "עציון" שגפלו יום לפני הכרת העצמאות. כמו כן להעלות באזכרה את זכרם של קדושי הגולה. אב תרהמים.

אשרי ובה לציון וכו'.

אחרי התפילה שירת אני מאמין בביאת המשיח וכו'.

סעודת מצוה הגיגית כנ"ל בסדר ערבית.

מ. צ. מ. -.-.

א. מ. ח. ח. ח.

הערה: הסדר של התפילה והברכות אינו מעכב. והרשות בידי הרב מרא דאתרא למקדים או לאחר לפי אצאי צורך המקום.

אפשר כמו כן להוסיף ממנהגות ופסקי מקראות שנהגו בהם ישראל בצבור בימי שמה, כגון: הקפות בספר תורה מסביב לבימה. בפסקי דומרה: פרקי למנצה וכו' (כמו בהושענא רבא).

בי"ה

ירושלם כ"ה ניסן תש"ט

עיינתי בסדר היום הרצוף ומצאתי שזהו בגדר פרוס להחלסת הרבנות הראשית לארץ ישראל, לקבוע יום ה' באייר הבעלעט שהוא יום העצמאות ליום ההלל והודי' משה ושמה ולכן הטכתי לקיימו בהסכמת הרבנות המקומית שבארץ.

(-) בן ציון מאיר הי עוזיאל

ראש"צ, רב ראשי לארץ ישראל.

ארכיון הרב שאול ישראלי

המדינה היא גילוי חסד אלוקי, ועל ההלכה לכוון את אורח חייה

לדעתנו, המדינה היא גילוי חסד אלוקי, כראשית פעמי הגאולה השלימה, ומכאן שאסור לנו להסתכל בשויון נפש בכל המתרחש בה. אפילו נצליח לעוג עוגה מסביבנו אנו רואים את החובה לכוון את המדינה לאורחא דמהימנותא ולחתור לקראת זה בלי הרף. גם אם המטרה נראית רחוקה, אך אנו מאמינים שהתורה היא תורת חיים היא, ואין ההלכה מצירה צעדיה של המדינה, אדרבא בכוחה וביכולתה לכוון את אורח חיי המדינה, לצור לה צורה יהודית שתעלה את ערכה ותקנה לה מקום מכובד ביותר בחבר העמים.

"ראשית צמיחת גאולתנו!"

"ראשית צמיחת גאולתנו" - הוא המטבע שטבעו רבני ירושלים וחכמיה, ובראש מרן הגאון ר' צבי פסח פרנק זצ"ל, להגדרת תקופתנו. היה זה בכרוז שראה אור מטעם בי"ד בשבט תש"ט. כלומר, בתוך השנה הראשונה לתקומת המדינה. באותם ימים גדולים ונשגבים עמד כל הציבור תחת הרושם של גילוי החסד האלוקי, והגדרה זו אכן איחדה אותו מן הקצה אל הקצה. גם אלה משלומי אמונים שעמדו הרבה שנים מנגד לתנועת שיבת ציון, בטענות ו"הוכחות" כי לא בזו הדרך תבוא הגאולה, כאילו הם המכתיבים לקב"ה את הדרך בה יקרב לנו אותה, גם אלה הכירו, כי אכן תקופה גדולה היא, אשר דורנו זכה לה. לאחר השואה הנוראה שפקדה את בית ישראל, אשר כלתה ששה מיליון מעמנו במיתות משונות ובמכונות כליה משוכללות, שואה אשר השאירה מאחוריה אודים עשנים של קהילות פורחות בעלות מסורות רבות בשנים; מול שארית פליטה עירומה וחסרת כל, אשר לא מוצאת מנוח לכף רגלה, ושערי הארץ נעולים על שבעה מנעולים של מדינת המנדט. והנה נתגלה לפתע עוגן הצלה בדמות מדינה עצמאית, אשר למרות לידתה בתמרות דם ואש, קמה ומכריזה קבל עם ועולם כי "עם ישראל חי, ויחיה לעולמים", וחופי הארץ פתוחים לרווחה לכל אשר בשם ישראל יכונה, והשעה הגדולה, אשר בכוחה להביא מזור לעם מעושק וממורט הנה הגיעה!

אז התנופף ברמה מעל כל בית בישראל הדגל הלאומי, וגם ציבור בני התורה מכל הגוונים לא ראה לנכון להסתייג ממנו. נכון, שמאז התרחשו הרבה דברים שגרמו אכזבה ומפח נפש לציבור שומר תורה ומצוה. ודאי שלא כך ציפינו שתהא התפתחות המדינה. לא חשבנו שמוסדות השיפוט במדינה יקומו ויהיו כהמשך למוסדות השיפוט ויסודות השיפוט שהיו קיימים בימי המנדט. בתמימותנו דמינו, שמעתה יוכרז שמשפט מדינת ישראל הוא משפט התורה, שיסודותיו כל כך מוסריים והגיוניים וכל כך הרבה תבונה וחריפות של גאוני עולם הושקעו בו, כהמשך מסורת ישראל ממשה מסיני, יהוו מעתה המשפט המוכר והיחידי; אך לא כן היה, השפחה ירשה את גבירתה, ולא עוד אלא שהולכים ומצירים מדי פעם את השארית הנשארת בדמות חוקי האישות והמשפחה; לא דימינו שהחינוך, הנקרא כללי, יחנך ילדי ישראל ללא דעת תורת ישראל. ספר הספרים, אשר הוא המקור גם לכל התרבות האנושית

הצפה, ה' אייר תש"ט

עם הקמת המדינה - סר פחד [ג]השבועות

ג. אך גם אם לא נקבל כל זה ולא נראה זאת כשלב ראשון בתהליך הגאולה, למרות שהדברים לעניות דעתנו נראים נכוחים וברורים, על כל פנים יש לראות את הקמת המדינה כמפנה בקורות ימינו. כי תוכן השבועה "שלא יעלו בחומה" שכוללת אזהרה ברורה שכל התמרדות בחוץ יד נגד גזירת ה' לא תצליח. היתה תלויה עלינו ועומדת בכל אימתה, וגזרה עלינו. נוסף על עובדת היותנו בגלות גם גזירת ש ע ב ו ד מבלי יכולת להמיש צווארינו הימנה, וכן סגרה עלינו את מבוא הארץ, חמדת אבות, במנעולים אשר לא יפתחו. ועליית כולם יחד, שלא היתה מצויירת אלא "ביד חזקה" היתה נמנעת מאתנו בתוקף השבועה והאזהרה שבה. והנה אימת שבועה זו וחריפותה (מכיון שלא היה אפשרות לא ברצון המלכויות כי הם לא רצו, ולא שלא ברצונם כי על זאת הוזהרנו) שגזרה עלינו להיות עם גולה ללא ארץ וללא כושר הגנה עצמית, ותלויים בקיום נסי בלבד, כשהננו כל היום לעג וקלס בגויים, אימה — ומאירה זו בטל מעלינו, וניתנה הרשות לעלות לכל ישראל לארץ שלא עלידי "יד חזקה", באופן שעיקר העונש שבדברי ה"תוכחה" שהוא "ואתכם אזרה בגויים", עונש זה, שבצירוף לשבועה "שלא יעלו בחומה", דחינו שכל נסיון להתנגד לזה לא יצליח, פג תוקפו עם הקמת המדינה ברשיון העמים. מעתה בידינו לשוב לארץ ולכוונן בה מדינה כרצוננו, להקים בה צבא שישמור עלינו מאויב ומשחית ולא יתן את דם ישראל ניגר ללא יד נוקמת.

דבר גדול זה בא לנו בהקמת המדינה. ניצלנו על כל פנים מאימת השבועה ומאירתה. והרי ענין זה חשוב הוא לאין ערוך מצד עצמו. אפילו אם לא נראה זאת כשלב לגאולה השלימה בדין הוא שנעריכו כראוי, כגילוי חסד אלקי שרק דורנו זכה לו.

ד. והכרה זו של האו"ם בזכות ישראל ודאי מספיקה להחשב שלא "ביד חזקה", אף-על-פי שעמי ערב השׁ כנים וכן הערבים מתושבי הארץ התנגדו לזה. שהרי אדוני הארץ נחשבים אלה שקנהו בקניין של כיבוש מלחמה, ואלה היו האנגלים שכבשו הארץ והמשיכו למשול בה על-ידי יפוי-כח של העמים האחרים, שלהם מסרה את זכות קניינה ובשם קיבלה את המנדט ב־ שעתו. אם כן החלטת האומות הללו אשר להם היתה הארץ היא בעלת תוקף. ועמי ערב אין להם שום זכות על הארץ, וכן גרי הארץ אין להם זכות זו, כי קניין

ו. מעתה צא וראה מה גדול יום הכרזת המדינה לישראל. לעתים קרובות שומעים אנו עוררים ואומרים מה יום מיומיים, ואף אם קרה נס לישראל בעמדו מול אויבים בשער, לא יום זה הוא שגרם, ואדרבא ביום זה פלשו כוחות האויב לארץ ולולא ה' שהיה לנו כי אז היה ח"ו יום זה צרה ומצוקה. ועל-כן אין לדעתם לציין יום זה כיום הנס.

אך על פי האמור יש להוכיח עד כמה אין טענתם טענה ועד כמה יום זה הוא העיקר. כי על-ידי שעשינו מעשה ביום זה והפכנו את החלטת האו"ם לעובדא מוחלטת מבהינת הדין וכנ"ל, בזה הוא שפקע כוח השבועה "שלא יעלו בחומה" שרדפה אחרינו וכבלה את ידינו בכל ימי הגולה. בזה נעשינו לעם בן-חורין אשר הזכות והמצוה עליו לעמוד על נפשו נגד אויביו ולהגן על זכותו להיות בארץ הזאת. ואילולי יום זה, גם החלטת האו"ם עמדה להתבטל כידוע וכלעומת שבאה כן היתה חוזרת ללא כל תוצאה. נמצא שיום זה ומעשה זה של ההכרזה החזירו לנו חלק עיקרי של זכויותינו וביטלו מאתנו את הגלות בתור גזירה שאין להמלט ממנה. ומיהו זה אשר ישראל עיוור וחרש מבלי לראות ומבלי לשמוע את גודל הנס שעשה ה' אתנו בזה? נמצא שאפילו אם לא מצד היות מאורע זה כהכנה ושלב ראשון לגאולה השלימה ראוי הוא היום שיחשב כיום גילה ושמחה. מכל שכן שכפי מה שבישרנו לעיל בע"ה בארוכה נראים הדברים שאין זו אלא אתחלתא, והוא שלב הכנתי לביאת הגואל שיבא במהרה בימינו.

ואין גם מקום לטענה שאין שמחתנו שמחה מכיון שעדיין לא חזרה עטרת התורה ליושנה, והמלכות השלטת בישראל אינה בתורה את חוקת המדינה. כי אם אמנם כן הוא, וודאי שהלב דואב על מעמד התורה במדינה, וודאי שאנו מצווים להאבק להחזיר עטרה ליושנה. מכל מקום אין נפגמת על-ידי כך העובדא שחל כאן מפנה עצום בחיינו בתור עם ה', שוחררנו מעול הגויים ונפטרנו ממאירת הגלות. ומעתה יש להפנות את כל המאבק כלפי פנים לחזק ולהאדיר את הציבור שומר התורה והמצוה בכדי שיגיע למעמד של רוב במדינה זו.

למה נהיה כפויי טובה מלהכיר בחסד ה'

לא אוכל להתאפק מלחזור ולהביע תמיהה על שחלק משלומי אמונים - היודעים נאמנה כי כל מאורעות האדם הפרטי צפויים ומושגחים, ודבר שאין צורך לומר שכל מה שקורה לכלל ישראל צפוי ומושגח - שמתעלמים מגודל הנס שקרה לנו עם הכרזת המדינה, שבו ביום נפטרנו מפחד השבועות שרדף אותנו כל ימי הגלות מבלי יכולת להמיש צוארנו מהם. והרי זה, במדה מסוימת, דומה ליום חמשה עשר באב שבו כלו מתי מדבר, וניתן הדיבור לעלות לארץ אחרי שמורק חטא המרגלים. עליו אמרו חכמים, שלא היו כמותו ימים טובים לישראל. והרי דורנו זכה למה שלא זכו דורות רבים אשר ציפו ליום זה. שמא יאמרו, אבל עדיין לא הגענו לגאולה שלימה - שלמה תקטן בעינינו הישועה פורתא גם אם עינינו נשואות לישועה מלאה? למה נהיה כפויי טובה מלהכיר בחסד ה' אשר נתגלה עלינו? הרי רק ע"י הודאה לנותן הטוב נפתחים שערי רחמים וחסד להוסיף להוריק עלינו שפע ברכה והצלחה. ולענ"ד אין זה אלא עצת השטן להמעיט בעינינו את מתנת אלקים, ולתרץ עצמנו באמתלאות שונות, אעפ"י שכל עין תבחן עד כמה אין עומדות בפני ההגיון.

ברכה והודיה על טובה גם אם יש בה צער - תשובה לנער נבור

א. הנה אף לו היה כדברך, שתקומת המדינה היא שגרמה לכל זה, הלכה פסוקה היא (או"ח רגב ב) שמי שמת אביו ר"ל והורישו ירושה, חייב גם בברכת "דיין האמת" וגם בברכת "שהחיינו". נמצינו למדים, שגם כשהרגשת השמחה מעורבת בצער, ולא עוד אלא שהרגשת הצער עולה ודאי לאין שיעור על הרגשת השמחה שבזכיית הממון, אף על פי כן אין נבלעת השמחה בתוך הצער, אלא נשארת עומדת בפני עצמה, כאילו בלי כל תערובת אחרת, וחייב בברכת ההודיה כאילו לא היה כאן שום צער כלל.

ולפי זה, גם אם נניח שהמדינה היא שגרמה לתופעות השליליות שמנית, מכל מקום אותו צד הטובה שישנו בהקמת המדינה, שהוא הצלה מעבדות לחירות, אינו מתבטל ואינו נעלם, והוא חייב בברכת ההודיה מבלי להביא בחשבון את הרגשת הצער.

ב. וביותר נראה, שיש להבחין בין חובת ההודיה לבורא על החסד שעשה בגילוי הטובה והשפעתה עלינו, לבין הצורה והאופן שבו אנו מנצלים את החסד והטוב הזה. שכן כל גילוי חסד יש בו מן הנסיון לאדם, המחייבו לנצל גילוי זה ליתר התחזקות בעבודת ה'. וכבר ביאר ב"מסילת ישרים" פ"א שהעושר נסיון הוא לאדם; וגדול נסיון העושר מנסיון העוני, שבעוני אמרו חז"ל (חגיגה ט): יאה עניותא לישראל, ואילו בעושר נאמר (דברים לב, טו): "וישמן ישורון ויבעט". ובכל זאת תיקנו ברכת הודיה למי שזכה בעושר ונכסים וכו"ל, למרות שאין זה ברור שיוכל לעמוד בנסיון זה מבלי להיכשל.

על כרחך אתה אומר, שהואיל ועצם הזכיה בנסיון היא סימן ברכה, ואם זוכה הרי הוא מנצל את זה ביתר שאת, א"כ מן השמים ניתנה לו ברכה, ועל כך

חייבים להודות. ואם לא ינצל את זה כראוי, לא על ה' תלונתו אלא על עצמו, וממילא חייב הוא בברכה על הטוב שהעניק לו הקב"ה, ולהפיל תחינתו לפניו שיתן לו כוח וגבורה לעמוד בנסיון ובמבחן האושר והטוב.

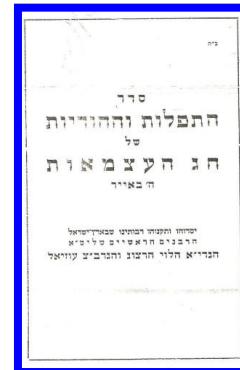
ג. ומה לנו להפליג בדוגמאות ומשלים, בעוד שלפנינו דברי תורה גלויים ומפורשים בענין זה עצמו:

(א) חטא העגל, הוא החטא הגדול והאיום ביותר שנכשלו בו ישראל, שעליו נאמר (שמות לב, לד): "וביום פקדי ופקדתי", ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל (רש"י שם). וחטא זה בא כידוע ע"י שזכו בכספם וזהבם של המצרים, כמו שטען מרע"ה לפני הקב"ה "ויעשו להם אלהי זהב" (שמות לב, לא) וכפירש"י שם, וכן דרשו על הפסוק "ודי זהב" (דברים א, א) - הוכיחם על העגל שעשו בשביל רוב זהב (רש"י שם). ולפי זה הרי נראה היה שאין להודות כלל על הרכוש הגדול שזכו ביציאה ממצרים. וכן אינו מובן למה העניק להם הקב"ה רכוש זה שהפך להם למכשול והוריד מהם את עדים מהר חורב. ועם כל זאת לא נמנע הקב"ה מלמלא הבטחתו, וכן אנו מודים לו על זה כמבואר בנוסח ההגדה, שאנו מודים ומהללים גם על "שנתן לנו את ממונם". וכן הסבירו חז"ל את זכותם של החמורים שיש בהם קדושת פטר חמור, מה שאין כן בשאר בהמות טמאות, לפי שסייעו בהוצאת הכסף והזהב ממצרים (בכורות ה, ב).

יתר על כן, הרי במידה גדולה חטא העגל נגרם ע"י יציאת מצרים, שאם אמנם גם קודם עבדו עבודה זרה, הרי לא מצינו שנתבעו על זה אחר כך, והיינו ודאי מפני שהיו אז רק בחינת שוגגים, לא כן לאחר שראו הנסים והנפלאות ביציאה ממצרים ומתן תורה. נמצא שניסי יציאת מצרים הפכו להם לרועץ, והטובה גרמה לרעה רוחנית גדולה. **ואם כן, מה כל החרדה שחרדה עלינו התורה בהפלגת זכירת ניסי יציאת מצרים וההודיה עליהם בכל הדורות, בעוד שהם עצמם גם גרמו לנו לכל הפורענות של חטא העגל?**

(ב) הכניסה לארץ ישראל גרמה לחטאים גדולים ועצומים שהביאו לגלות, כמבואר בדברי הכתובים (דברים ד, כה): "ונושנתם בארץ והשחתם...", ועי"ש רש"י ורמב"ן; וכן (דברים לא, טז-כ): "וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבם...", כי אביאנו אל האדמה... ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלהים אחרים...". ולזה הרי מכוונים דברי התוכחה ב'האזינו': "וישמן ישורון ויבעט", וכן דברי האזהרה (דברים ח' יא-יח): "השמר לך... פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת... ורם ללבך ושכחת את ה' אלקיך... ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה...". כמו שנתקיים באמת, ולא נפל ארצה מכל הדברים האלה. ואף על פי כן אומרת התורה באותו ענין עצמו (שם ח, י): "וברכת את ה' אלוךך על הארץ הטובה אשר נתן לך". ומכאן חובת ברכת המזון, שהיא מן התורה בכל הדורות, גם בזמן שגלינו מארצנו, עקב הטוב של הארץ הטובה הזאת!

והרי, כידוע, זו היתה טענת המרגלים, שהיו כולם "אנשים ראשי בני ישראל", כעדות הכתוב, ואמרו (במדבר יג, לא): "כי חזק הוא ממנו" - כביכול, כלפי מעלה אמרו (רש"י שם), והיינו שטענו שע"י שיכנסו ישראל לארץ ישלחו בחטאים, מה שאין כן אם ישארו במדבר. ואף על פי כן לא נתקבלו דבריהם,

ואדרבא, היה בזה חטא ופשע איום שעל ידו נקבעה בכיה לדורות, שמאסו בארץ חמדה.

והדבר הברור העולה מכל זה הוא, שאף על פי שהיה צפוי מראש שישראל לא ינצלו כהלכה את החסד האלוקי בכוח הבחירה וההכרעה החפשית שניתנה לאדם, אין זה מפחית במאומה את מצות כיבוש הארץ ויישובה. ועל כגון זה נאמר לחזקיהו שלא רצה לישא אשה מפני שראה שעתיד לצאת ממנו מנשה: "בהדי כבשי דרחמנא למה לך?" (ברכות י, א); וכן אין זה גורע מחובת ההודיה לה' על גילוי הטוב והחסד של "הארץ הטובה אשר נתן לך". הנה כי כן עלינו לעשות את המוטל עלינו ולקבל בשמחה והודיה את הטוב האלוקי, וממנו נבקש כי יסייע בידינו להשתמש בטוב הזה באופן הנאות והראוי.

1. עוד עלינו לדעת מה שלימדונו חז"ל: "ה' צדיק יבחן" - אין הקב"ה מנסה את הרשעים אלא את הצדיקים (ב"ר, וירא). תוכן הדברים, שאם דורנו זכה להתנסות בנסיון האושר של מדינה ועצמאות, אות היא שהשעה מחייבת זאת, והיא גם כשרה לכך. ואכן כך הוא הדבר, כי אם אמנם בארצות המזרח עדיין לא הגיעו הדברים, בחלקים מסויימים מהם, עד משבר בענייני אמונה, הרי בארצות המערב אנו רואים בצד ההתעוררות הדתית שציינתי לעיל תהליך של טמיעה ומיתת נשיקה, שבאה תוך שטטוש הגבולות שבין ישראל לעמים. נישואי תערובת הפכו למכת מדינה בהרבה ארצות, וגם באותם ישובים שלא הגיעו לכך, הטמיעה הרוחנית וסיגול אורח המחשבה ודרך החיים של גויי הסביבה היא תופעה מצויה ביותר. ויעידו לנו עדים כשרים ונאמנים, הלא המה האדמו"רים העולים ארצה ותוקעים יתד בה בבניית יישובים דתיים, שאומרים בפה מלא כי נואשו מאפשרות של המשכת חיים תקינים יהודיים בארצות הגולה. במוקדם או במאוחר הקהילות האורטודוקסיות מסתגלות לאורח החיים הכללי, ואין תקומה ליהדות מקורית רק בארץ הזאת.

תקומת המדינה היא שפתחה אפשרויות כמעט בלתי מוגבלות בפני התלקטות יהודים שומרי תורה ומצוה מכל ארצות הגולה לארץ ישראל, ולאט לאט חודרת הכרה זו בלב כל חרד לדבר ה' בכל הארצות שאין קיום לתורה כי אם בא"י, ויהודים אלה מתארגנים ועולים. אין ספק שגם תופעה זו תעזור לטהר את האוירה, וריבוי ציבור של שומרי תורה ומצוה יטביע את חותמו על המדינה כולה.

ליום הזכרון
לגבורת מלחמת הקוממיות
וליום חג העצמאות

א יום הזכרון - ד' אייר תשי"ב -
ערב יום חג העצמאות. מיוחד הוא לזכרם של גבורי ישראל שהשליכו נפשם מנגד במלחמת השחרור והקוממיות. **יום שני בערב** נ' אייר - אור ליום הזכרון - בתפלת ערבית מדייקים נרות לזכר גבורי הקוממיות אחרי קריש תחמקל אמרים פסוק בפסוק תהלים מזמור ט' - הוירים והמרוכים אמרים קריש

יום שלישי בתפלת שחרית אחרי קריש תחמקל יפתחו ככל בתי הכנסיות את ארון הקודש למידת פיקד תהלים קמ"ד. עריכת האזכרה המיוחדת לשם זה. ולאמרת אל מלא רחמים וקדיש ע"י הוירים והקדישים לאורים של נרות שדילקו לעילוי השגמות הנות והמותרות כפי הסדר שנקבע ע"י הרבנות הראשית לישראל.

ב יום העצמאות יום רביעי ה' אייר תשי"ב - עם מלאת ארבע שנים להקמת מדינתנו שעל הקמתה הזכרו ביום ערב שבת ה' אייר תש"ח. על הצורך להתאסף בבתי הכנסת לתפלות הויריה כפי שהתקנו וחובו טעם הרבנות הראשית לישראל

ויהי רצון כי יקרה עלינו חת חלישה וסכנת לחתיר את הנוחה והנפשה לנו סולנו והנלא ארצן רצון את ה' כמים לים ספסוף ונמחרת בקי"ב נוסח למחלה השלמה בחסד ורחמים אמ"ן

יצחק אייזיק הלוי הרצוג כ"ציון מאיר חי עוזיאל
הרבנים הראשיים לישראל

ביום ג' ד' אייר תשי"ב בשעה 8 אחר הצהריים תתקיים בהר ציון ההכרזה המסורתית על חג העצמאות. לפי הסדר שנקבע על ידי הרבנים הראשיים לישראל.

הנועה להר ציון

עצמאות מדינית - היא תנאי להיות עם ישראל ממלכת כהנים וגוי קדוש

מרן הרב זצ"ל [...] ראה בעצמאות המדינית את התנאי האידיאלי ואת האמצעי העקרי במכוון האלקי למלוי יעודו של עם ישראל כממלכת כהנים וגוי קדוש. אמנם גם בגולה, בפזורה היהודית בכל קצווי תבל, ניתן לעבוד את ד', אבל זוהי עבודת היחידים, שגם אם רבים הם אין זה אלא אוסף של יחידים. הפסגה של מלוי היעוד הוא בתור עם, ובתור עם המושרש בארצו, החי חיים טבעיים, עם בריא וחסון, הניחן בבריאות הגוף, בארץ פורחת ומשגשת, אשר אינו נופל מבחינה פיסית מכל עם אחר, ועם זאת מהווה חטיבה מיוחדת במין האנושי, אשר אינו הופך את הגוף ואת מאווייו כענין בפני עצמו, אלא כמאפשר להגשים את דרך ד' אשר הנה "צדקה ומשפט" בכל מהלך החיים, לא רק של הפרט, כי אם של כל העם והמדינה כולה.

'הרבנות והמדינה', עמ' 273

'זה היום עשה ה' - שמחה אמיתית

הארץ,
ה' אייר תש"ט

חרב, עוד טרם עלו עשבים על תלי העפר של קברות רבבות אחינו, קהילות ישראל אשר הושמדו בידי הצורדים – והנה קם ונהיה הפלא, כשמבירא עמיקתא עלינו לאיגרא רמה ממשוללי זכויות, מנרדפים עד צוואר, הפכנו להיות עם חפשי ככל העמים; עם דגל משלו, המתנוסס ברמה בין דגלי אומות העולם; עם ארץ משלו – ארצנו העתיקה המחדשת כנשר נעוריה, אמנם בגבולות מקוטעים ומצומצמים, אך, מכל מקום, ללא עול זרים על צוארנו, עם גבולות פתוחים לעליה, ללא הגבלה, ללא צורך להתחנן ולצפות לחסדי ממשלת המנדט; עם צבא משלו, אמנם קטן ועלוב בצידו ובתחמושתו, אך לא צבא במחותרת, והנה הוא צועד מלא עוז ותעצומות לאור השמש.

ברקאי ב, תשמ"ה

בשנותיה הראשונות של המדינה לא התעוררו ספיקות "במה לשמוח". שמחנו בפשטות ב"זה היום"! היום בו זכינו להידוש עצמאותנו המדינית, שאיברנו מאז גלינו מארצנו. אלא, שהייתה עם זה גם ההרגשה, שאין בעצם הברל בין השמחה ב"יום" לבין השמחה "בך" – בקב"ה, "בך" – בישועתך. כי על כן היה אז העם בציון מאוחד ומלוכד מן הקצה אל הקצה בהשתדלו להתעלם, להסיח את הדעת מן הניגודים – להתעלות עליהם, לראות את המאחד ולחזק את המשותף. והיה זה מפני שכולם חשו, אם בהכרה ואם בתת-ההכרה, כי "זה היום עשה ה'". כי היתה זו יד ה' אשר הקימה אותנו מעפר דלותנו, משפל מעמדנו...

כחולמים היינו ולא האמנו למראה עינינו. הן עוד התמר עשן הכבשנים של אושוויץ וטרבלינקה, עוד צללו אוזנינו מזעקת לקוחי

ליקט וערך: שמואל כ"ץ רב ת"ת 'נחלה', ממ"ד תורני לבנות הר-נוף, אולפנת חורב, ירושלים